

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

Anul IV. No. 180

Constanța, Duminică 6 Octombrie 1896

20 bani număr

Gheșefturi și Potlogării Necinste și neprețepere

II

Cestiunea apei.—Să probam acum acușatiunile ce am formulat rândul trecut, reaua credința a carei victimă a fost punga contribuabililor orașului Constanța.

Dar mai întâiu să împlinim o lacună, neobservată până acum, să facem descrierea morei „Caragea”, de unde s'a proiectat aducerea apei.

În partea de Nord a lacului Siutghiol, pe teritoriul catunei Palaz, unde e mare proprietar și d-l Zossima, se află o mică mlăștină, de 2-3 hectare, acoperită cu stuf.

Ea are forma unui unghi ascuțit, cu virful la șosea și baza la ghiol. În interior și la marginile vestice ghiftuia apă subterană ale bazinului superior, cum de regula ghiftuesc pe tot litoralul jos al mării, de la Ilanlăc și până la Portițe.

Un locuitor, Toma Anastasiu, străin de localitate și necunoscând periodicitatea apelor subterane ale solului dobrogean, devenit proprietar al terenului de lângă mlăștină, observând țignirea apelor la marginea proprietății sale, (Între anii 1879—1883 s'au făcut o mulțime de morți pe apele Slava, Beidaut, Inan-Cișmea, cari toate au rămas acum pe uscat), a săpat câte-va șanțuri laterale și unul colector longitudinal, și vădând abundența apei, a făcut vad lângă ghiol și a construit o moară de apă.

Dar această moară, cu toată ridicarea artificială a scaunului, cu toate prefacerile radicale, ca

schimbarea pietrilor, a roatelor, până ale face cupe de tinichea, nu putea macina, ani de rând, de cât primă-vara și toamna, iar mai târziu nici în aceste anotimpuri; astfel ca moara a fost părăsită de acum 7-8 ani — scriitorul acestor rânduri era atunci șef de ocol și al plășei Constanța — și prefăcută mai târziu în grădinarie de zarzavaturi, clădirea servind de locuință și magazie.

Cu apă curgând pe iasurile stricate și moara absolut în nelucrare, cum e și azi, s'a apucat d-l Zossima, împuternicitul d-lui Cucu, a face studiul debitului apei, în August 1893, operând o simplă curățire a părții inferioare a șanțului colector, pe distanța de 100 metri, adâncind acest șanț cu cel mult 50 centimetri. Nu se mai vede în localitate absolut nici o altă lucrare de săpături sau sondaje.

Pentru această unică și atât de simplă lucrare, d-l Zossima a obținut de la consiliul comunal, ținut în lipsa d-lor consilieri Belcic și Grigorescu, la 14 Aug. 1893, suma rotundă de 3000 lei, fiind în acel timp chiriaș al d-lui Koiciu la Anadolkiot.

* * *

În cestiunea despăgubirilor acordate fostului proprietar al morei, spre a se vedea bine în cestiune, trebuie să spunem de la început că, după cererea antreprenorului, s'a modificat art. 3 din contractul pentru studiul aducerii apei, în sens că *Primăria își ia obligațiunea de a asigura d-lui antreprenor ocupațiunea timpurată a terenurilor supuse studiilor cum și a căutărilor de izvoare.*

Dupa 14 luni de la facerea studiilor, în Septembrie 1894, d-l Toma Anastasiu intenționează proces comunei, cerând prin avoca-

tul său d-l Holban 12,000 lei pagubele pe cele 14 luni, plus câte 15 pe zi prejudiciu până la stângerea procesului.

Procesul, apărut de Primar în persoana, a trăgănit doi ani și jumătate, până la 22 Februarie a. c. când s'a stins prin împăcaciune, dându-se lui Anastasiu 3600 lei, 330 lei peste estimăția expertului, pe baza minciunilor sfruntate înșirate în procesul-verbal al ședinței reproduse în numărul trecut.

De ce *Primarul, care scia rostul procesului, n'a pus, timp de 3 1/2 ani, gliile de pământ la loc, spre a se urca nivelul apei la înălțimea de mai înainte?* spre a se putea uda grădina și pune în mișcare marea?

Răspunde D-le Koiciu, prin *Columna* ce și s'a ridicat în Constanța de d-l Malcociu Petrescu, în a cut mână au încăput suma, ca și cel în drept să plângă că n'au fost nici până acum despăgubiți?

Eata cum e prețeluită stricaciunea de expertisă cu martori, numită de tribunal, ce a avut loc în ziua de 9 Ianuarie 1895 în fața ajutorului de Primar și avocatului comunei, d-nii Papajanopulo și Malcoci Petrescu:

Asupra punctului „Dacă pe terenul reclamantului s'a făcut sondaje și săpături? expertul, d-l Capitan Balaban, șeful serviciului de geniu al Divisiei Dobrogei, răspunde: „S'au făcut săpături și sondaje, care acum nu se cunosc, dar care nu au prin ele, în orice caz, nici o importanță, ci numai prin săpăturile ce au necesitat”.

La punctul „Ce pagube s'au adus reclamantului prin dusele lucrări?” raportul dice:

„Săpăturile făcute pentru scurgerea apei a putut să atragă ne-

cesitatea ca m^ora s^a nu funcționeze și s^a se adâncească albiariul, cum am arătat mai sus, și s^a facă mai grea, cerând lucrări suplimentare, udarea grădinei prin neoprirea apei în punctul K (Poarta No. 1); nu ved^ă însă pentru ce a fost nevoie s^a se strice sghiaburile și s^a se distrugă, așa cum este, ambele stavilare; s'ar fi putut lua m^esura de adunare a materialului; aceasta se putea face fără vre-un prejudiciu pentru săpătura“.

„Luând însă lucrurile după cum se ved^ă, paguba este următoarea:

Poarta . . .	485 lei	
Sghiaburi . . .	513 „	
Zagaz (stăvilar)	512 „	
Chelt. neprev. . .	150 „	
Total . . .	1670 „	
	120 „	mai puțin materialul existent.
	1550 „	
Pentru grădină	480 „	minus 80 lei arătură proprie.
Pentru m ^o ra a 5 lei pe ț ⁱ , sau neto		
110 lei pe lună . . .	1320 „	
Total . . .	3270 „	

Aceasta este lucrarea expertului.

În ce privește martorii, cel mai principal, propus de primarie, d-l Zossima, operatorul la fața locului, a lipsit, sub pretext de ocupație la școala de poduri și șosele.

Dintre toți ceilalți ascultați, nici unul nu precisează nimic, afară de d. Stefan Caracas, îngrijitorul moșiei și chirhanalei de-a lături a d-lui Ionița Dumitrescu, care spune în procesul verbal:

„Martorul era îngrijitorul moșiei d-lui Dumitrescu, care este în apropiere; (2—300 metri chirhanaua N. R.) în anul 1893 și 1894 trecea tot-d'auna pe acolo și știe că moara nu funcționa, nu știe însă din ce cauză, a auzit însă de pe la oameni că moara nu funcționează de ani. (Martorul era în serviciu la d-nul Dumitrescu numai din 1893, N. R.). Despre poartă, despre zagaz și despre uluce nu are nici o cunoștință“.

„În privința grădinăriei știe că înainte de a se face săpătura, era dată în arenda de reclamant unui

domn Eftimie dela care a luat și d-sa zarzavat și a funcționat până în toamnă și după ce s'a făcut acele săpături.“

Acum, dacă sonduje nu s'au făcut; dacă n'a fost nevoie să se strice sghiaburile și să se distrugă stavilurele; dacă moara nu funcționa de ani, — noi putem proba acestu cu două sate, Palaz și Cunara; dacă grădina a funcționat până în toamna 1893, în care s'au făcut studiul, pentru ce ați dat, cinstitule d-le Kolciu, cele 6600 lei?

Dacă ai fost măcar de bună credință, un „Bon-homme“, cum țice francezul, de ce ai suprimat din procesul-verbal al ședinței dela 9 Maiu 1895 cestiunea descinderii locale, la moara Caragea, a întregului consiliu, care voia să vadă cum stau lucrurile și să asculte explicațiile chiriașului d-tale, care s'a oferit a le da și a însoți pe d-nii consilierii?

De ce ți-ai batut joc de consiliu, acordându-i înalta d-tale grație, a descinderii locale, tocmai la Martie a. c., o lună după ce te-ai împăcat cu Toma Anastasiu, făcându-l să tupească toți — sunt și oameni cum se cade printre ei — în această scârboasă păpara?

De ce? de ce?? Pentru că ești Koiciu, și în țara... Dobroget, toți kolci și mai kolci parvin, de unde și cuvântul de parvenit.

În viitor vom desvolta celelalte afaceri ce am. mai combatut în cursul acestui an.

APELE DE MARE

DE LA

Constanța

(Urmare)

Plaja

Plaja saū mai bine zis, vadul, unde trebuie așezat stabilimentul, ne interesează din mai multe puncte de vedere, căci reclamă ore cari condițiuni pentru scaldat.

O plajă bună trebuie, să prezinte o întindere cât se poate mai mare, terenul să fie de nisip mărunt, neted, bine bătut și fără bancuri.

O plajă cu pietre expune pe scaldători la lovituri corporale, când cad

saū sunt trântiți de valuri. la loviturile picerelor ori întorse, și chiar la luxațiuni prin călcare asupra pietrelor. Plajele, cu bancuri expun la înecuri, dacă, cum se întâmplă de obicei, apa, ce urmează, este mare. Se mai cere, ca p'ajele să fie cât se poate mai depărtate de scurgerea apelor dulci și de necurățeniile, ce pot proveni din oraș, ori porturi: ca panta de urcare și scoborire să fie cât se poate de dulce, să nu fie la loc închis (sinuri), să aibă deschiderea către largul mării spre a primi valurile, care trebuie să se spargă pe marginea plajei; mai trebuie ca apa în acea parte să nu fie adâncă, iar c^ostele să fie adăpostite contra vânturilor prin plantațiuni, de preferat bradul maritim.

O asemenea plajă, afară de plantațiuni, o are Constanța alături de fosta tabăcărie română, cam de vre-o trei kilometri departe de oraș. Ea intru-nește condițiunile cele mai bune, având o întindere ca de vre-o 5 kilometre, fără maluri, cu fundul nisipos, bine bătut, fără bancuri, departe de orice nesurățeni și scurgere de ape dulci, deschisă către largul mării; și pe o mare întindere apa fiind mică și fundul neted, nu ești expus la înecare; iar valurile sunt aproape continuu și de forță medie, spărgându-se la mal.

Am deplina încredere, ca, cu totă lipsa de atențiune și vrând nevrând, această plajă va deveni aceea ce trebuie să fie, locul de scaldat al vizitatorilor orașului Constanța, având și teren favorabil pentru facera unui stabiliment de hidro-terapie, care să fie legat prin o frumoasă alee ce va porni de la oraș, la stabiliment și unde tramvaiurile vor transporta publicul vizitator.

M'a surprins, când D-nul Dr. Luca a văzut plaja de la Mamaia, departare de 10 kilometre, și nu a văzut această splendidă plajă la marginea orașului și legată prin linia ferată până la Târgul de vite, ce este în apropierea plajei.

Temperatura apei

Temperatura apei de mare ne interesează atât pentru regularea băilor, când trebuiesc facute, cât și pentru a determina timpul sezonului.

Cercetările lui Gaudet asupra temperaturii apei de mare în curs de 10 ani a stabilit:

(Va urma)

INFORMATIUNI

Luai la 30 Septembrie d-nul Prim-Ministru Dimitrie Sturza, împreună cu d-nul ministru de război, general Budiștean, d-nii generali Baroși și Murgescu, au trecut prin orașul nostru, venind de la manevrele vamale de la Sulina. Au fost primiți la debarcader de d-nii ministru de justiție Eug. Stătescu cu Doamna, de d-nul general Poenaru, comandantul Diviziei, prefectul județului cu doamna și primarul orașului, asistați de toți d-nii oficiali superiori, și capii autorităților civile în mare tinută. După prânzul ce a avut loc la hotel Carol, înălții oaspeți au plecat la gară la orele 10, iar de aci la ora 2 noaptea la București.

Mal zilele trecute a vizitat lucrările din port d-nul ministru al lucrărilor publice Stoicescu, care a luat dispozițiile necesare pentru sârbirea punerii pietrei fundamentale la construcția portului, probabil la 17 curent, pentru când se așteaptă aci Majestatea Sa Regele.

De sigur vizitei d-lui Stoicescu, Constanța are a datori instituirea unei comisiuni de înfrumusețarea orașului compusă din d-nii A. Salygui, Directorul general al Căilor ferate, d-nii inginerii Ilie Radu și I. B. Cantacuzino, directorul lucrărilor hidraulice din țară, cari împreună cu prefectul județului și primarul orașului să arizeze la lucrările de înfrumusețare și dezvoltare ale acestui oraș, comisiune cerută de noi în atâtea rânduri prin colonele acestui ziar.

În planul noului cartier nu sunt prevăzute locurile din fața și din dosul manutanței militare, care erau hotărâte de consiliu a se da. Pentru ce s'au extras aceste porțiuni cu cari se mai puteau face alte 300 loturi? Mistere și absolutism de ale d-lui Kolciu.

Intr'unul din numerele trecute am întrebât: de ce să fac două cheltuieli pentru aducerea apei, de direcția C. F. și de Primărie. Cestiunea pare a se rezolva în sensul propunerii noastre.

D-nul ministru al lucrărilor publice se oferă a aduce apă și pentru oraș pe lângă o plată echivalentă cu cheltuielile ce se vor face. Vom reveni.

Afacerile consiliului comunal merg greu.

În ședințele de Luai și Marți abia

s'au putut rezolva 6 din 8 cestiuni prezentate, celelalte 2, plata antreprenorului Cănu și acordarea unui loc pentru cărămidărie a fost retrase de d-nul primar, — dacă această retragere e permisă?

În prima cestiune a cartierului nou, s'au admis din cele 3 propunerii formulate de prefect, numai una, a se da locuri numai românilor de origine, de preferință funcționarilor rezidenți în Constanța. Celelalte două, între cari crearea unor loturi pentru vile, au fost amânate ad calendas graecas, cu 8 voturi contra 1 al d-nii Grigorescu, fiindcă n'a fost bine rumegate, a dis, autentic, d-l primar. Adevăratul motiv însă este că d-nii proprietarii ai viilor, unde se cerea locurile pentru vile, n'ar vrea să și micșoreze valoarea proprietăților, împrejurare care pe d-nul Grigorescu n'a avut de ce îl preocupa.

Tot Luai s'a dat facultate primarului singur a cumpăra prin bună învoială mobiliarul noului local de primărie, care după devis este de 25000 lei. Domnul Grigorescu a votat contra acestei propuneri, căci nu s'a ținut absolut nici o licitație, nu s'a publicat în jurnal și nici măcar nu s'a prezentat consiliului o listă de obiectele trebuincioase, atât respect are d-l Kolciu de legi.

Domnul Primar nu va dice că și cum n'a avut timp, de doi ani de când se lucrează localul.

Domnul Grigorescu a votat contra și a creditului de 800 lei cheltuiți cu banșetul deputației Italiene, pe motiv că consilierii comunali n'au fost nici unul înștiințați de sosirea și plecarea acestei deputații, care după domnul primar s'ar fi urcat la 34 persoane, cifră ce e departe de adevăr.

Noi am contestat în alt loc corectitudinea d-nului Kolciu.

Guvernul central și opinia publică judece-l și după aceste din urmă cazuri, destul de sugestive de cum se tratează acum afacerile comunale, și aleși ce compun consiliul comunal.

Asupra cestiunii locurilor vom reveni, ca să spunem d-lui prefect că nu cu funcționarul se va romanisa orașul Constanța, ideal pe care îl urmărim mereu de la 1892 și până acum.

Pentru ziua de 15 Octombrie sunt convocați d-nii consilierii județeni în sesiune ordinară.

Biuroul Camerei de Comerț nu este încă confirmat de ministru.

DESMINȚIRE

Ni se spune că o „delegație” de cetățeni s'ar fi prezentat d-lui prefect, asigurându-l că Românii din județ desaproba atitudinea din urmă a ziarului „Constanța” și pe directorul ei. — Dam cea mai formală desmințire acestei vesti ce se colportează. Nimenea dintre susținătorii acestei foi n'au avut nevoie și n'au făcut un asemenea pas. Dacă au fost, unii sau două pișcași, de această gazetă, cu aceste *mimose impudice* nu se face prima-vară; iar pantahusele, dacă sunt, noi le desprețuim.

Directorul acestei gazete a putut să piardă, anul trecut un post suprimat de fostul ministru al instrucțiunii drept plata pentru susținerea înființării unui gimnaziu în Constanța, iar acum pe acel de oficer al stărei civile, drept plata pentru rămânerea armanilor în sate, dar nu va pierde stima și încrederea amicilor, cu cari au mai dus asemenea lupte și de la care n'a primit până azi alt semn de vre-o desaprobară, de cât liste de îngroșarea numărului abonaților.

Redacția Constanței.

Jurnaliștii: Revocica, soție; Octavian și Gheorghe Gi; Barbu, Gheorghe, Radu Șeitan, Paraschiva Paraipan și Maria Bătrânu frați și surori; Octavian, Octavia, Victoria, Maria și Ioan O. Șeitan și Ioan G. Șeitan nepoți, au durerea a anunța moartea iubitului lor soț, părinte, frate și unchiu.

IOAN I. ȘEITAN

În etate de 74 ani, decedat la domiciliul său din com. Șiriu și înmormântat la 29 Septembrie.

Fie-I țărina ușoară

Act de mulțumire

Sub semnatura D. Rădulescu, locuitor în orașul Mangalia, fiind lovit atât eu cât și un copil al meu, de o boală foarte grea care ne pusese viața în pericol, și după o căutare cu multă rîvnă din partea stimatului d. doctor Mihail Theodoru, medical plășei Mangalia, am putut fi scăpați cu viață.

Pentru devotamentul și știința d sale, mă simt dator al mulțumii pe cale de publicitate atât d sale d-lui doctor Theodoru, cât și Onor. Direcției sanitare, care a știut să aleagă și să trimită în aceste părți isolate, un doctor așa de distins.

D. Rădulescu.

ROMANIA
PREFECTURA JUDEȚ. TULCEA
Publicațiune

D-nii Matias Tais, Johan Ponocofsky, Johan Cunțil, Carl Haindric și Gottfried Leib, solicitând a li-se da autorizațiune de stabilirea definitivă în câtnul Colilia, din comuna Tocsof, plasa Babadag, acest județ.

Pentru a se putea avisa asupra acestor cereri, se publică spre cunoștința generală că, în termen de 40 zile de astăzi, să se prezinte la Prefectură a-cel carl ar avea motive de a contesta moralitatea sa și a denunța alte fapte ce ar cunoaște că cad în greutatea numiților.

Prefect girant, **G. Cernescu**
(L. S.) p. Director, **Ar. Marinescu**
No. 5997, No. 5990, No. 6000, No. 6001
și No. 6002
1896, Septembrie 13

Sofia Zismann
Môșe cu Diploma

3. - STRADA EPICTET. - 3
CASELE VIOLATO.

Cu o practică de 17 ani în Dobrogea, fostă môșă de plasă, oferă serviciile sale Dămnelor constanțiene și speră că în urma deosebitelor îngrijiri, va fi încurajată.

Ministerul Agricult., Industr., Comer. și Domeniilor
—
Direcțiunea Tîrgului de vite de la Constanța

AVIS

Cumpărările și vânzările în Tîrgul de vite de la Constanța se fac în ore-ce timp.

Vitele eșite din Tîrg sunt garantate de sănătose. Străinătatea cere acest lucru și este interesul țerei să prezinte vitele la export în condițiunile, în care se cere.

Direcțiunea este la dispozițiunea economiilor de vite, a crescătorilor, a comercianților și în genere a tutulor persoanelor care se ocup de economia și transacțiunile comerciale de vite, pentru o le face toate înlesmirile și a le da înfrumășiunile ce vor cere.

Sunt rugate toate persoanele, carl fac afaceri comerciale cu vite, a se adresa tîrgului și a face transacțiunile prin intermediul lui.

Direcțiunea

Institutul Român de Domnișoare din Constanța

Avisăm cu plăcere pe Onor. părinți care au domnișoare și doresc a le plasa în Institutul nostru, că pe lângă celelalte studii, d-l Covati va preda și limba elenă.

Direcțiunea

„UNIREA“
Societate generală de Asigurare Mutuală
DIN BUCUREȘTI

Autorizată prin înaltul Decret Domnesc sub No. 1536 după decisiunea consiliului de ministri de la 27 Iunie 1877. *Monitorul oficial* No. 160 dia 6 (28) Iulie

Acastă societate de proprietate asigură contra incendiului, imobile, fie construite de zid, paianță sau gard, fie acoperișul lor cu tînchea, olane, șindriță, trestie etc Plata asigurării e cu mult mai scăzută aproape pe jumătate de cât celelalte societăți carl fac o speculă din premiile asigurațiilor.

Deosebit de aceste clădiri, societatea mai asigură contra incendiului:

Mobile, Mărfuri, Produse, Pae și Nătrejă în Șire, Stogur, clăi pe câmp liber și în magazii

Societatea „Unirea“ mai face asigurări asupra „Vieței“ în toate combinațiunile uzitate și anume:

- Asociațiuni mutuale de supra-viețuire
- Asociațiuni mutuale cu produs minimal garantat, și cu participare de 85 la sută.
- Contra-asigurări cu și fără sută dobândă și fără dobândă.
- Capitaluri fixe în cas de deces cu beneficiul etății.
- Asigurări temporale și
- Rente viagere în diferite combinațiuni.

Asemenea mai asigură contra riscurilor de „Grindină“ precum și contra riscurilor de transport pe fluviu, mări și corpuri din vase, toate aceste asigurări „Unirea“ el face cu precizări reduse.

Informațiuni și prospecte se dau în București la Direcțiunea generală strade Dămnei No. 2, iar în districte la agențiile respective din orașe.

Direcțiunea generală
Societății de asigurare „Unirea“ mutuală

DE VÂNZARE

De vânzare

TIPOGRAFIA

Tipografia

este îndestrată cu tot felul de litere noi, din cele mai renumite fabrici și cu două mașini, și în stare a executa lucrări în limbile Română, Franceză și Grecă.

Legătoria de Cărți

are aparatele și ustensilele, o mașina pentru perforat, precum și o mașina pentru tăiat, toate aceste se află în perfectă buna stare.

Atelierul este instalat în centrul orașului, la cea mai buna poziție, și deja are lucrări angajate, care dau continuu materie de lucru pentru mai mult timp.

Condițiunile de plată sunt foarte favorabile; se pot efectua în rate lunare, trimestriale sau semestriale, dar garantate.

Doritorii să se adreseze proprietarului lor, D. NICOLAESCU, în Constanța.

ȘI
LEGATORIA

DE
CĂRȚI

DIN

CONSTANȚA

DE VÂNZARE